

clusio: educi enim non posset ex præmissis, id quod nullatenus in ipsis contineretur. Quod autem contineatur & contineri debeat in præmissis recta omnis conclusio, satis patet ex iis quæ superius observata & explicata & demonstrata sunt à nobis. Quæ enim in conclusione, vel junguntur per affirmationem, vel disjunguntur per negationem, ideo junguntur vel disjunguntur in conclusione, quia jam vel juncta, vel disjuncta sunt in medio præmissarum termino.

II. In simplici quocumque syllogismo, debet conclusio in præmissis implicite tantum contineri: quia, quæ explicite junguntur aut disjunguntur in conclusione, jam fuere juncta aut disjuncta in medio termino, non immediate & explicite, sed implicite & æquivalenter.

Subjectum & attributum junguntur aut disjunguntur immediate & explicite in conclusione; mediate autem & implicite in præmissis: quia conclusio est iudicium discursivum, non verò iudicium intuitivum. (263)

III. Cum unum non possit inferri & educi ex alio, nisi in eo contineatur & contineri cognoscatur; necessarium est, & conclusionem contineri in præmissis, & in ipsis contentam cognosci: necessarium ergo est ut una præmissarum conclusionem implicite contineat, & altera contineri ostendat. Q. E. D.

271. ADN. Ad fundamentalem hanc *Dialecticæ Regulam*, revocari & reduci possunt omnes Syllogismi regulæ superius positæ & demonstratæ. Si conclusio contineatur in præmissis, rectum erit ratiocinium: si conclusio in præmissis non contineatur, ratiocinium erit pravum & vitiosum. Verbi gratia:

I. Sit istud ratiocinium: (Lex divina præcipit obsequium Potestati sæculari: sed Potestas ecclesiastica non est potestas sæcularis: ergo Lex divina non præcipit obsequium Potestati ecclesiasticæ).

Vitiosa est hæc argumentatio, quia conclusio nullatenus continetur in præmissis: negat enim conclusio Lex

gem divinam præcipere obsequium Potestati ecclesiasticæ; quod neutra negat præmissa.

II. Sit alterum istud ratiocinium: (quicumque servit tyrannicæ alicui Cupiditati, est miser: atqui Avarus servit tyrannicæ alicui cupiditati: ergo Avarus est miser).

Rectum & legitimum est istud ratiocinium: quia conclusio continetur implicite in majori; & quia ipsam in majori contineri ostendit minor.

III. Juxta fundamentalem hanc Regulam, ubi probanda tibi erit aliqua propositio perperam negata: quare duas aliquas propositiones evidentiores, quarum una propositionem probandam implicite contineat; altera verò ostendat propositionem hanc probandam in propositione generali & evidenti contineri.

Sic si velis probare Avarum esse miserum: id præstabis enuntiando omnem speciem tyrannicæ alicui cupiditati servientem esse miseram; & ostendendo Avarum esse hujus speciei partem.

Circa quod observabis quod *negata & probanda propositio* fieri debeat *conclusio argumentationis ipsam probantis: ut videre est in præcedenti ratiocinio.*

SYLLOGISMORUM FIGURÆ ET MODI.

272. OBS. I. Figuræ syllogisticæ sunt certæ quædam dispositiones medii Termini cum utroque Extremo. Inde, *triplex Figura syllogistica*: inde *duplex primæ Figuræ Modus*, alius directus, alius indirectus.

I. Triplex est Figura syllogistica: quia triplicem dispositionem diversam potest cum extremis habere medius terminus. Fieri enim potest,

Vel ut sit subjectum unius & attributum alterius præmissæ; & huic dispositioni & ordinationi medii termini, nomen est *prima Figura*:

Vel ut sit attributum utriusque præmissæ; & huic dispositioni & ordinationi medii termini, nomen est *secunda Figura*:

*

Vel ut sit subjectum utriusque præmissæ; & hæc dispositioni & ordinationi medii termini, nomen est *tertia Figura*:

II. Duplex est primæ Figuræ modus: quorum alter directus dicitur, alter verò indirectus.

Modus directus est ille in quo attributum majoris fit attributum conclusionis: ut in exemplis modo afferendis videre erit.

Modus indirectus est ille in quo attributum majoris fit subjectum conclusionis, ope convenientis alicujus limitationis quam aliquando exigit illud majoris attributum.

273. OBS. II. Quatuor propositionum species quæ ingredi possunt in syllogismum, & quæ designantur per quatuor vocales *a e i o* (214); si ternæ assumantur, *sexaginta* & *quatuor*, nec plures, nec pauciores, suscipiunt combinationes, quas sequens exhibet Schemma.

AAA, aae, AAI, aao:	aaa, EAE, eai, EAO:
aea, AEE, aei, AEO:	eea, eee, eei, eeo:
aia, aie, AII, aio:	eia, eie, eii, EIO:
aoa, aoe, aoi, AOO:	eoaa, eoe, eoi, eoo:
iaa, iae, IAI, iao:	oaa, oae, oai, OAO:
iea, iee, iei, IEO:	oea, oee, oei, oeo:
iaa, iie, iiii, iio:	oia, oie, oii, oio:
ioa, ioe, ioi, ioo:	ooa, ooe, ooi, ooo:

I. Ex sexaginta & quatuor illis propositionum inter se combinationibus, *Quinquaginta* & *duo* sunt, quæ vitiosam semper darent conclusionem: illæ scilicet omnes quæ litteris exprimuntur minusculis.

A variis Dialecticæ regulis superius demonstratis, excluduntur & proscribuntur vitiosæ illæ omnes combinationes. Verbi gratia, per regulam quæ docet nihil concludi posse ex duabus negativis, excludi deprehendes viginti &

quas: per regulam quæ docet nihil posse concludi ex duabus particularibus, excludi sexdecim: per octo regulas simul sumptas, excludi quinquaginta & duas; eandem combinationem multiplici interdum proscribente regula.

II. Supererunt igitur *duodecim combinationes*, quæ possunt rectam & legitimam parere conclusionem: illæ scilicet omnes & solæ, quæ majusculis designantur litteris.

Erravit recentior ille Dialecticus, qui asseruit ex ultimo hoc numero ab Aristotele admissis, universaliter excludendam esse combinationem IEO & combinationem AEO: priorem, inquit, quia vitiosa inde fluere conclusio, attributo universaliter in ipsa quam in præmissis sumpto: posteriorem, quia combinatio AEO ita continetur in combinatione AEE; ut nunquam in illa possit ritè concludi, quin & in ista rectè concludatur.

Retinendam esse utramque hanc combinationem IEO & AEO, demonstrabunt Modi *Fimseso* & *Flapesmo*, inferius exhibendi. In priore rectè concluditur: in posteriore, conclusio particularis recta est, prava foret universalis.

III. Ex *duodecim illis combinationibus*; unde recta & legitima fuit Conclusio, quædam sunt quæ diversimodè concludunt. Verbi gratia; combinatio AII ter concludit; bis in prima figura, & semel in tertia. Combinatio AAI bis concludit; semel in prima & semel in tertia figura. Combinatio EAE ter concludit; bis in prima & semel in tertia figura, & sic de aliis.

Inde exurgunt *novemdecim Modi syllogistici*, quorum exempla modò subjiciemus oculis. Si forte plures quam novemdecim dentur modi syllogistici: hos rejicit Dialectica, aut tanquam inutiles, aut tanquam recedentes in aliquem illorum quia ab ipsa adoptantur & in exemplum recti syllogismi exhibentur (*). Totidem vocabulis artificialibus ex-

(*) NOTA Recti forent, in prima Figura duo isti modi AAI & EAO. Sed illos ex Modis directis expulit Aristoteles,

primitur, in sequentibus quatuor technicis Carminibus, proprium cujusque Modi syllogistici artificium.

Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralipsum:

Celantes, Dabitis, Fapesmo, Fimsesonurum:

Cesare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti:

Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

IV. Ex novemdecim illis Modi syllogisticis, prima figura sibi vindicat novem primos, quorum quatuor sunt directi & quinque indirecti: quatuor sequentes ad secundam figuram, sex ultimi ad tertiam pertinent.

In quolibet artificiali vocabulo, ad tres primas vocales attende: reliquas, si quæ sint, sola metri necessitate superadditas, negligere. Verbi gratia, vocabulum istud *Fimsesonurum*, per suas vocales IEO, indicat syllogismum hunc ad modos primæ figuræ indirectos pertinentem, debere constare præmissa una particulari affirmativa, præmissa altera universali negativa, & conclusione particulari negativa.

In quolibet etiam artificiali vocabulo attendi potest ad consonantes SPMC, si quæ ex illis intra ipsum insertæ deprehendantur: ut modo explicabitur, ubi de Reductione syllogismorum agemus.

In quolibet etiam artificiali vocabulo attendi potest ad consonantes SPMC, si quæ ex illis intra ipsum insertæ deprehendantur: ut modo explicabitur, ubi de Reductione syllogismorum agemus.

tanquam respectivè inclusos in *Barbara* & in *Celarent*: quia in modis directis hujus figuræ, nunquam haberi potest conclusio particularis in AAI & in EAO, quia habeatur & conclusio universalis.

Rectus etiam foret in secunda figura Modus EAO: sed inutilis est, quia includitur in *Cesare*. Nam in hac figuræ, ubicumque haberetur conclusio particularis in EAO, haberetur & conclusio universalis.

Recti etiam forent *Bamalip*, *Camentes*, *Dimatis*, *Fesapno*, *Fresiso*, quibus constituitur Figura Galienica: sed illos simpliciter & feliciter reduxit Aristoteles, ad indirectos quinque primæ figuræ modos.

PRIMA FIGURA SYLLOGISTICA: *Sub, Præ.*

MODI DIRECTI.

REGULA. Sit Minor affirmans, Major verò generalis (274).

Bar	A	Omne animal est mortale:
ba	A	Sed omnis homo est animal:
ra	A	Ergo omnis homo est mortalis.

Ce	E	Nullum animal est planta;
la	A	Sed omnis homo est animal:
rent.	E	Ergo nullus homo est planta.

Da	A	Omne animal est mortale:
ri	I	Sed aliquod Vivens est animal:
i.	I	Ergo aliquod Vivens est mortale.

Fe	E	Nullum animal est planta:
ri	I	Sed aliquod Vivens est animal:
o.	O	Ergo aliquod Vivens non est planta.

MODI INDIRECTI,

In quibus concluditur, quasi transpositæ essent *Modorum* directorum Præmissæ in *Præ, Sub.* (271 & 273).

Ba	A	Omne animal est mortale:
ra	E	Sed omnis homo est animal:
lip.	I	Ergo aliquod Mortale est homo.

Ce	E	Nullum animal est planta:
lan	A	Sed omnis homo est animal:
tes.	E	Ergo nulla planta est homo.

Da	A	Omne animal est mortale:
bi	I	Sed aliquod Vivens est animal:
tis.	I	Ergo aliquod Mortale est vivens.

Fap	A	Omne animal est vivens:
esm	E	Sed nulla planta est animal:
o.	O	Ergo aliquod Vivens non est planta.

Fims	I	Aliquod animal est vivens:
es	E	Sed nulla planta est animal:
o.	O	Ergo Aliquod Vivens non est planta.

SECUNDA FIGURA SYLLOGISTICA: *Præ, Præ.*

REGULA. Una Negans præeat, sed Major sit generalis (264).

Ces	E	Nulla planta est animal:
a	A	Sed omnis homo est animal:
re.	E	Ergo nullus homo est planta.

Cam	A	Omnis homo est animal:
es	E	Sed nulla planta est animal:
tres.	E	Ergo nulla planta est homo.

Fes	E	Nulla planta est animal:
ti	I	Sed aliquod Vivens est animal:
no.	O	Ergo aliquod Vivens non est planta.

Ba	A	Omnis virtus est prudens:
ro	O	Sed aliquis zelus non est prudens:
co.	O	Ergo aliquis zelus non est virtus.

TERTIA FIGURA SYLLOGISTICA: *Sub, Sub.*

REGULA. Sit minor affirmans; Conclusio particularis.

Da	A	Omne animal est mortale:
rap	A	Sed omne animal est vivens:
ti.	I	Ergo aliquod Vivens est mortale.

Fe	E	Nullum animal est planta:
lap	A	Sed omne animal est vivens:
ton.	O	Ergo aliquod Vivens non est planta.

Dis	I	Aliquod animal est vivens:
am	A	Sed omne animal est mortale:
is.	I	Ergo aliquod Mortale est vivens.

Da	A	Omne animal est mortale:
tis	I	Sed aliquod animal est vivens:
i.	I	Ergo aliquod Vivens est mortale.

Bo	O	Aliquis zelus non est virtus:
ear	A	Sed omnis zelus est effervescentia Religionis:
do.	O	Ergo aliqua effervescentia Religionis non est virtus.

Fe	E	Nullum animal est planta:
ris	I	Sed aliquod animal est vivens:
on.	O	Ergo aliquod Vivens non est planta.

274 OBS. III. Tres duntaxat syllogismorum figuras admitterat Aristoteles, vir ingenii amplitudine & sagacitate & rectitudine paucos habiturus pares; & cujus *Dialectica* semper merebitur haberi ut ingens Artis miraculum.

Quartam figuram syllogisticam excogitavit subinde Galenus, observando posse *medium Terminum* esse, vel subiectum majoris & attributum minoris, quam dispositionem vocat primam Figuram; vel attributum majoris & subjec-

Tom. I. 32

tum minoris, quam dispositionem vocat *quartam Figuram*. Verum, quartam hanc Galeni Figuram syllogisticam, cum plerisque Dialecticis rejicimus ut inutilem Dialecticæ; cui nihil novi luminis affundit, dum nova ipsam theoriarum & regularum complicatione onerat.

I. Inutilis est quarta hæc Galeni Figura: quia nihil continet nisi indirectos quinque primæ Figuræ modos, qui simplicius & feliciter educi possunt ex quatuor directis ejusdem Figuræ modis, per solam præmissarum transpositionem.

Verbi gratia, si velim probare in forma syllogistica, talem Virum, quem omnes habent ut regem optimum, esse ingens donum Cæli: illud probare poterò *unico hoc ratio- cínio*, cujus medius terminus erit subjectum majoris & attributum minoris; & ex quo, si transponantur præmissæ, eadem semper fluat conclusio; prout prædicabitur, vel attributum universaliter sumptum, vel attributum sumptum particulariter.

Omnis Rex optimus est ingens Cæli donum:

Atqui talis Vir est rex optimus:

Ergo talis Vir est ingens Cæli donum:

Vel, Ergo aliquod ingens cæli donum est talis Vir.

Talis Vir est rex optimus:

Atqui omnis Rex optimus est ingens Cæli donum:

Ergo aliquod ingens Cæli donum est talis Vir:

Vel, Ergo talis Vir est ingens Cæli donum.

II. Utrumque præmissarum extremum posse rectè sub- jici & prædicari in conclusione, per se est evidens: modo sua servetur utrique conveniens extensio. Docuit autem Aristoteles, per suos quatuor modos directos, quomodo rectè prædicetur *extremum Majoris*, in prima Figura; & per suos quinque indirectos modos, quomodo rectè prædicetur *extremum Minoris* in eadem Figura. Atque ita, per solam

Præmissarum transpositionem, Modi directi mutantur in modos indirectos; verbi gratia, Barbara in *Baralip*; Celarent in *Celantes*; Darii in *Dabitis*; Ferio in *Fimseso* & in *Fapesmo*: ut videre est in præcedentibus Figurarum exem- plis.

Possibilitatem ergo & inutilitatem *Figuræ Galenicæ* præviderat Aristoteles, qui in sua Dialectica videtur Poste- ritati nihil ultra videndum reliquisse. Simplicitati & conci- sioni allaboravit Aristoteles, prolixitati & complicationi Galenus. Vasti & potentis ingenii prius est, angusti & im- potentis ingenii posterius.

Si fortè quæras cur Aristoteles, primam & quartam Figuram reducendo ad unicam, eam alteri combinationem prætulit, in qua *medius Terminus* est subjectum Majoris & attributum Minoris: ratio est quia in hac medii termini dispositione, magis naturalis est connexio Conclusionis cum præmissis; fatentibus ipsis Galeni Sectatoribus, qui docent artem & modum reducendi syllogismos in quarta sua figura constructos, ad directos primæ figuræ modos.

REGULÆ FIGURARUM SYLLOGISTICARUM.

275 OBS. Ex tribus syllogismorum figuris, qualibet propriam habet sibi regulam, unico versu expressam, ut facilius retineatur.

I. In quatuor directis primæ figuræ Modis, in quibus medius Terminus est subjectum Majoris & attributum Mi- noris: sit *Minor affirmans, Major verò generalis*.

Minor debet esse affirmativa: alioquin conclusio ne- gativa foret; & tunc majus extremum, non ad attributum in majore affirmativa, distribueretur in conclusione (262).

Major debet esse universalis, alioquin medius ter- minus, qui est subjectum Majoris & attributum Minoris, in neutra præmissa distribueretur (216 & 261).

II. In secunda figura, ubi medius terminus est utrius- que præmissæ attributum: *Una negans præeat, sed Major sit generalis*.